

**Information om verksamhetsförlagda fältstudier inom
Specialpedagog- och Speciallärarprogrammen
HT 2018 - VT 2019**

Uppdaterad 24 oktober 2018

Specialpedagogiska institutionen

Stockholms
universitet

Innehåll

Verksamhetsförlagda fältstudier (VFF)	3
Uppdraget som VFF-kontaktperson	3
Specialpedagogprogrammet	4
Verksamhetsförlagda fältstudier för studerande på specialpedagogprogrammet...	4
Modul 1: Kvalificerade samtal, 7,5 hp	4
Modul 2: Lärande, funktionshinder, genus och etnicitet. 7,5 hp	4
Modul 3: Bedömning och åtgärdsprogram, 7,5 hp	4
Modul 4: Pedagogiskt utrednings-, utvecklings- och utvärderingsarbete, 7,5 hp ..	4
Speciallärarprogrammen.....	5
Samtalsstrimma	5
Speciallärare med specialisering mot dövhet eller hörselskada	6
Speciallärare med specialisering mot matematik	7
Speciallärare med specialisering mot språk-, skriv- och läsutveckling.....	8
Speciallärare med specialisering mot synnedsättning	9
Speciallärare med specialisering mot utvecklingsstörning	10

Verksamhetsförlagda fältstudier (VFF)

Inom specialpedagog- och speciallärarprogrammen utför studenterna verksamhetsförlagda fältstudier (VFF). Studenterna är erfarna lärare med lärar- eller förskollärarexamen och har minst en treårig yrkeserfarenhet (se vidare SFS 1993:100, bil. 2). Vår förhoppning är att studenternas VFF gagnar både studenterna själva och verksamheten på fältet med tanke på det ömsesidiga utbytet av kunskaper och erfarenheter mellan studenterna och skolans personal.

De verksamhetsförlagda fältstudierna inom specialpedagog- och speciallärarprogrammen är något annat än den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU) inom lärarprogrammen. Skillnaden innebär att studenterna genomför olika typer av fältstudier i stället för veckovisa verksamhetsförlagda studier, som ger högskolepoäng. Inom ramen för VFF kurs II har studenten olika uppgifter som genomförs i form av fältstudier på er skola. Specialpedagogiska institutionens lektorer handleder och bedömer studentens prestationer. Studenterna förväntas genomföra sina fältstudier i klasser eller grupper inom förskola, grundskola, grundsärskola, specialskola, gymnasiesärskola eller gymnasium beroende på studenternas specialisering.

Under sin sista termin kommer studenterna att utföra ett självständigt arbete på 15 högskolepoäng (hp). Studenten ska då göra en mindre omfattande undersökning med relevans för det specialpedagogiska området. Vi är tacksamma om er skola har möjlighet att ta emot studenten i samband med det självständiga arbetet.

Uppdraget som VFF-kontaktperson

VFF-kontaktpersonen bör vara utbildad speciallärare eller specialpedagog. När det gäller specialpedagoger är det viktigt att VFF-kontaktpersonen har bra kunskap om skolan och inte är nyanställd. Den huvudsakliga uppgiften är att möjliggöra för studenten att genomföra sina fältstudier. Konkret kan detta innebära att kontaktpersonen i samråd med studenten hjälper till med att finna en grupp eller klass där studenten kan göra observationer och/eller intervjuer. Det kan också handla om att ge studenten tillgång till exempelvis kartläggningmaterial som används på skolan. Kort sagt handlar VFF-kontaktpersonens arbetsuppgifter om att underlätta för studenten att komma in i verksamheten och ta kontakter med lärare för att kunna utföra sina fältförlagda uppgifter inom den aktuella verksamheten.

Specialpedagogiska institutionen förväntar sig att studenten också tar ansvar för att skapa kontakter på sin VFF-plats på ett sådant sätt att de uppgifter som ska utföras blir en naturlig del av verksamhetens vardag.

Om ni har frågor gällande arbetsuppgifter och annat som rör studentens uppdrag kontakta kursansvarig lärare på Specialpedagogiska institutionen vid Stockholms universitet. Vid övriga frågor kontaktas VFF-samordnare på institutionen. På följande sidor återfinns en översikt över specialpedagog- och speciallärarprogrammets olika kurser som innehåller fältförlagda studier, uppgifternas innehåll samt namn på kursansvariga.

Carolina Ejdné, VFF-samordnare, Specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet

E-post: vff@specped.su.se

Tfn: 08-1207 64 57

Specialpedagogprogrammet

Verksamhetsförlagda fältstudier för studerande på specialpedagogprogrammet

Under tiden för kursen *Specialpedagogens yrkesspecifika kompetenser* (UQ2SPP, 30 hp) kommer de studerande att genomföra olika fältarbeten i de fyra delkurser (7,5 hp) som ingår i kursen. Dessa fältarbeten har tydliga ramar som är utformade på Specialpedagogiska institutionen, men vi ser gärna att frågeställningarna formuleras utifrån behoven i er verksamhet. Meningen är att både ni och studenten skall ha nytta av uppgifterna.

Delkurs 1: Kvalificerade samtal, 7,5 hp

I den delkursen ska studenten genomföra fyra samtal i en ordinarie pedagogisk verksamhet. Fokus ligger på studentens genomförande av samtalen och samtalens process. Ett av samtalen sker med en pedagog, två samtal med en grupp pedagoger och ytterligare ett samtal med en elev/barn. Studenten får grupphandledning på de genomförda samtalen på Specialpedagogiska institutionen, Stockholms universitet, med avsikt att reflektera över vilka kunskaper och färdigheter som behövs för att genomföra kvalificerade samtal.

Delkurs 2: Lärande, funktionshinder, genus och etnicitet. 7,5 hp

I den delkursen ska studenten genomföra tre observationer av lärandemiljöer. Syftet med observationerna är att studera barns/ungdomars villkor för lärande och vilken betydelse funktionsnedsättning, genus eller etnicitet har i deras lärande. Observationer kan fördjupas med korta intervjuer. Det är önskvärt att frågeställningen kan formas utifrån den deltagande pedagogens behov. Studenten får återkoppling på sitt arbete på Specialpedagogiska institutionen.

Delkurs 3: Bedömning och åtgärdsprogram, 7,5 hp

I den delkursen ska studenten undersöka skolans/förskolans/fritidshemmets, organisation kring förebyggande arbete och utredningar av extra anpassningar eller särskilt stöd. Studenterna genomför intervjuer med rektor, specialpedagog/speciallärare och/eller lärare/förskollärare/fritidspedagog. Studenten får återkoppling på sitt arbete på Specialpedagogiska institutionen.

Delkurs 4: Pedagogiskt utrednings-, utvecklings- och utvärderingsarbete, 7,5 hp

I den delkursen ska studenten ska genomföra ett utvecklingsarbete som avslutas med en utvärdering. Syftet med uppgiften är att studenten ska kunna planera, leda och dokumentera ett förändringsarbete. Exempel på sådana arbeten kan vara: implementering av hjälpmedel, skapande av goda lärandemiljöer, arbete med inkludering av enskilda elever, klassklimatet, skolk eller mobbning. Studenten får återkoppling på sitt arbete på Specialpedagogiska institutionen. Vi hoppas att dessa fältarbeten kommer att gagna er verksamhet och att ni kommer att ha ett givande samarbete med en av våra studerande.

Kursansvarig:

Bozena Hautaniemi, universitetslektor

Epost: bozena.hautaniemi@specped.su.se

Tfn: 08-1207 64 51

Speciallärarprogrammen

Samtalsstrimma

Samtalsstrimman gäller för samtliga specialiseringar inom Speciallärarprogrammen

Uppgift 1:

Studenten genomför ett 30 - 40 minuters långt *utforskande samtal* med en lärare. Samtalet görs i utbildningssyfte och en avidentifierad utskrift kommer läsas av lärare på institutionen, men den kommer inte spridas till andra studenter. Tema för det utforskande samtalet är: *Vad förväntar sig lärare av speciallärare som rådgivare?* Samtalet ska spelas in och transkriberas.

Uppgift 2:

Studenten genomför ett 30 - 40 minuters långt rådgivande samtal med en lärare/elevassistent. Samtalet spelas in för att studenten ska kunna lyssna på den flera gånger. Det är enbart studenten som kommer att lyssna på det.

Kursansvarig:

Bozena Hautaniemi, universitetslektor

Epost: bozena.hautaniemi@specped.su.se

Tfn: 08-1207 64 51

Speciallärare med specialisering mot dövhet eller hörselskada

De verksamhetsförlagda fältstudierna genomförs i första hand på den egna skolan (förutsatt att det finns elever med hörselnedsättning). Vissa VFF-uppgifter kan eventuellt genomföras i andra skolor/undervisningsgrupper. Fältstudier i andra skolor sker i första hand i samarbete med övriga i studentarbetslaget.

Delkurs 1: Medicinska, tekniska och psykosociala aspekter, 7,5 hp

Fältstudien under ht17 innebär att studenten kartlägger lärandemiljön utifrån akustiska och visuella aspekter. Under höstterminen läser dessa studenter dessutom samtalsstrimman (se information ovan).

Under vt18 utför studenten två olika uppgifter parallellt. Uppgifternas syfte är att studenten ur ett specialpedagogiskt perspektiv utvecklar fördjupad didaktisk kompetens, att i olika lärmiljöer stödja lärande hos elever med utvecklingsstörning. Professionsrelevanta frågor står i fokus.

Delkurs 2: Didaktiska villkor, 15 hp

Uppgiften i denna kurs går ut på att:

- utifrån styrdokumentet systematiskt välja ut och analysera ett angeläget kunskapsinnehåll
- utifrån detta formulera vad eleverna ska kunna (lärandeobjekt)
- pröva vägar för design av undervisning som utvecklar elevernas kunskande

Uppdraget bygger på principen att kunskap om undervisning och elevers lärande kan utvecklas genom *lärares systematiska praxisnära arbete*. Uppdraget är inspirerat av tillvägagångssätt och begrepp i Learning Study (LLS). (Se t ex Runesson, 2011).

Delkurs 3: Bedömning av och för kunskapsutveckling, 7,5hp

Uppgiften innebär att studenten dels samlar in två avidentifierade individuella utvecklingsplaner, åtgärdsprogram eller andra handlingsplaner, dels för samtal med den/de ansvariga pedagogerna om innehållet. Samtalet ska fokusera på verktyg för pedagogisk utredning, anpassningar och metoder för att befrämja måluppnåendet, elevens och föräldrars delaktighet med mera.

Fältstudiernas tidsomfattning uppskattas till i snitt två dagar mellan varje kursträff. Därtill kommer eget arbete och arbete i studentarbetslag med analyser av insamlat material.

Kursansvarig:

Liz Adams Lyngbäck, universitetslektor

Epost: liz.adams.lyngback@specped.su.se

Tfn: 08-1207 6453

Speciallärare med specialisering mot matematik

Under läsåret kommer de studerande att genomföra tre olika Verksamhetsförlagda fältstudier (VFF), två fältstudier i modul 1 och en fältstudie i modul 2. Dessa fältstudier har tydliga ramar och vi hoppas på att frågeställningarna kan formuleras utifrån behoven i er verksamhet. Ramarna för de olika uppgifterna är följande:

Delkurs 1: Möjligheter och hinder i lärprocesser inom matematikutveckling, 15hp

Under modulen ska studenterna genomföra två fältstudier. Nedan beskrivs uppgifterna mycket kortfattat samt tidsramen för uppgifterna. Uppgift 1 genomförs enskilt och uppgift 2 genomförs i grupp om 2-3 studenter. Uppgift 2 innefattar att studenterna ska genomföra en "Learning study" i ämnet matematik för elever som befinner sig i matematiksvårigheter. Kan inte VFF- platsen erbjuda en legitimerad matematiklärare, är det bättre studentarbetslaget utför uppgiften på en arbetsplats där legitimerade matematiklärare finns.

Uppgift 1

Intervjua/samtala med cirka fem elever om elevernas begreppsuppfattning kring ett matematiskt begrepp. Samtalen är enskilda.

Uppgift 2

Genomför undervisning om minst två lektioner i matematik i en grupp (allt från 3 - 25 elever) där elever som är i matematiksvårigheter finns. Uppgiften ska genomföras i grupp. Tillsammans planerar studenterna en lektion runt ett lärandeobjekt som de av erfarenhet vet ställer till problem för elevers matematiska begreppsutveckling. Utgå från de missuppfattningar och svårigheter som blir synliga i elevernas förkunskaper, där examinationsuppgift 1 kan bilda ett underlag. Planeringen är ett kollegialt samarbete, där hänsyn tas till elevers olika förutsättningar och behov. Utifrån den gemensamma planeringen genomför en av studenterna undervisningen med utgångspunkt i delaktighet i en klass och/eller grupp där minst en elev i matematiksvårigheter finns. De andra studenter finns med som observatörer (alt. filmare). Efter lektionen utvärderar studentgruppen tillsammans och förändrar planeringen inför nästa genomförande.

Delkurs 2: Bedömning och pedagogisk utredning, 15hp

Under kursen ska studenterna genomföra en pedagogisk utredning och kartläggning av matematikkunskaper. En elev utreds och i uppgiften ingår det fler kartläggningstillfällen och möjlighet att följa elevens hela skolsituation. Arbetet avslutas med förslag på åtgärder på individ, grupp och skolnivå. Under kursen ingår också en bedömningsuppgift för en grupp elever. Bedömningssituationen ska vara muntligt eller laborativ och bedömningsmetoden analytisk eller holistisk.

Kursansvarig:

Inger Ridderlind, universitetsadjunkt

E-post: Inger.ridderlind@mnd.su.se

Tfn:

08-1207 66 15

Eva Rosenqvist, universitetsadjunkt

Epost: eva.rosenqvist@mnd.su.se

Tfn: 08-1207 65 92

Speciallärare med specialisering mot språk-, skriv- och läsutveckling

Delkurs 1: Möjligheter och hinder inom språk-, skriv-, och läsutveckling, 15 hp

Under delkursen ska de studerande analysera elevers begreppsutveckling. I samtal med en elev ska var och en av de studerande undersöka spännvidden mellan kunskapsrelaterad och intresserelaterad begreppsutveckling samt urskilja faktorer som ger upphov till problem i en elevs begreppsutveckling. Dessutom ska varje studiegrupp videofilma två elever i verksamheten, dels en vars läs- och skrivutveckling bedöms som oproblematiserad, dels en som får någon form av stöd i sin läs- och skrivutveckling. Studenterna ska sedan intervjua läraren/specialläraren om vilket lärande han/hon försöker åstadkomma för respektive elev. Därefter analyserar studenterna var den enskilda eleven befinner sig i sin läs- och skrivutveckling och formulerar förslag på vilken kvalitet, i läsandet och skrivandet, som eleven kan förväntas vidareutveckla. Studenterna formulerar också möjliga framåtsyftande lärandemål för elevens lärande samt förslag till undervisningsupplägg. Förslagen ska endast presenteras i examinationsuppgiften.

OBS! För videofilmandet behöver de studerande söka målsmans skriftliga tillstånd.

Delkurs 2: Bedömning och pedagogisk utredning

Under delkursen ska studenterna samla in diagnos- och screeningmaterial som används på VFF-skolan och intervjua lärare om hur de används. Studenterna ska också samtala med olika lärare för att undersöka deras bedömningsarbete. Vidare ska studenterna genomföra en pedagogisk utredning av läs- och skrivkunskaper. I uppgiften ingår dels elevsamtal, dels samtal med olika undervisande lärare. Arbetet avslutas med förslag till åtgärdsprogram.

De studerande planerar, tillsammans med VFF-kontaktpersonen, när de studerande kan genomföra sina uppgifter. Planeringen måste ta hänsyn till dels lärares och elevers arbete, dels studenternas schema.

Kursansvarig:

Kajsa Falkner, universitetslektor

E-post: kajsa.falkner@specped.su.se

Tfn: 08-1207 6269

Speciallärare med specialisering mot synnedsättning

Uppgifterna som ingår i de verksamhetsförlagda fältstudierna är upplagda så att de går att genomföra även om ingen elev med synnedsättning går i skolan/undervisningsgruppen.

Delkurs 1: Didaktiska villkor för elever med synnedsättning 15 hp

Uppgift 1:

Anpassning av lektion: Uppgiften genomförs på ett av nedanstående sätt, beroende på om det finns en elev med synnedsättning i skolan, eller ej.

Om det finns en elev med synnedsättning i skolan:

Uppgiften går ut på att genomföra en klassrumsobservation och reflektera över hur lektionen/aktiviteten har utformats för att eleven med synnedsättning skulle kunna vara fullt delaktig. Främjande faktorer respektive barriärer för delaktighet skall identifieras och beskrivas.

Om det EJ finns en elev med synnedsättning i skolan:

Uppgiften går ut på att genomföra en klassrumsobservation och reflektera över hur lektionen/aktiviteten skulle kunna anpassas för att en elev med synnedsättning skulle kunna vara fullt delaktig. Främjande faktorer respektive barriärer för delaktighet skall identifieras och beskrivas.

Uppgift 2:

Syntolkning: Uppgiften genomförs på ett av nedanstående sätt, beroende på om det finns en elev med synnedsättning i skolan, eller ej.

Om det finns en elev med synnedsättning i skolan:

Uppgiften går ut på att genomföra en observation av lektion/aktivitet, med fokus på hur syntolkning används för att tillgängliggöra aktiviteten för eleven.

Om det EJ finns en elev med synnedsättning i skolan:

Uppgiften går ut på att genomföra en observation av lektion/aktivitet och reflektera över hur syntolkning skulle kunna tillämpas för att tillgängliggöra aktiviteten för en elev med synnedsättning.

Tidsomfattningen för fältstudierna motsvarar 1 – 2 dagar, samt tid för sammanställning och analys.

Kursansvarig:

Kim de Verdier, vik. universitetslektor

E-post: kim.deverdier@specped.su.se

Tfn: 0730-711 678

Speciallärare med specialisering mot utvecklingsstörning

De verksamhetsförlagda fältstudierna genomförs i första hand på den egna skolan (förutsatt att det är en grundsär- eller gymnasiesärskola eller att det finns elev/er med utvecklingsstörning inkluderade). Vissa VFF-uppgifter kan eventuellt genomföras i andra skolor/undervisningsgrupper. Fältstudier i andra skolor sker i första hand i samarbete med övriga i studentarbetslaget.

Dekurs 1: Perspektiv på funktionsnedsättningen utvecklingsstörning, 7,5hp

Fältstudierna i modulen syftar bland annat till att ge perspektiv på olika verksamheter som riktas till barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning samt till att bidra till delade erfarenheter av insamlad fältstudiedata och utformande av ”case”.

Delkurs 2: Didaktiska villkor för särskolan som meningsskapande praktik, 15 hp

Fältstudierna sker genom olika former av observationer, intervjuer samt insamling av dokument kring uppläggning av undervisning och elevers lärande med mera. Fältstudierna syftar till att ge studenterna kunskap om kommunikation och alternativa kommunikationssätt i olika situationer i grund- och gymnasiesärskolan.

Uppgiften går ut på att:

- utifrån styrdokumentet systematiskt välja ut och analysera ett angeläget kunskapsinnehåll
- utifrån detta formulera vad eleverna ska kunna (lärandeobjekt)
- pröva vägar för design av undervisning som utvecklar elevernas kunskande

Uppdraget bygger på principen att kunskap om undervisning och elevers lärande kan utvecklas genom *lärares systematiska praxisnära arbete*. Uppdraget är inspirerat av tillvägagångssätt och begrepp i Learning Study (LLS). (Se t ex Runesson, 2011).

Delkurs 3: Bedömning av och för kunskapsutveckling, 7,5hp

Uppgiften innebär att studenten dels samlar in avidentifierade individuella utvecklingsplaner, åtgärdsprogram eller andra handlingsplaner, dels för samtal med den/de ansvariga pedagogerna om innehållet. Samtalet ska fokusera på verktyg för pedagogisk utredning, anpassningar och metoder för att befrämja måluppnåendet, elevens och föräldrars delaktighet med mera.

Fältstudiernas tidsomfattning uppskattas till i snitt två dagar mellan varje kursträff. Därtill kommer eget arbete och arbete i studentarbetslag med analyser av insamlat material.

Kursansvarig:

Jari Linikko, universitetslektor

E-post: jari.linikko@specped.su.se

Tfn: 08-1207 64 60